

RAIKKÜLA

KOLHOOSI JUHATUSE JA ÜHISKUNDLIKE ORGANISATSIOONIDE INFOLEHT

Nr. 8 (26) AUGUST 1989

SUVEL

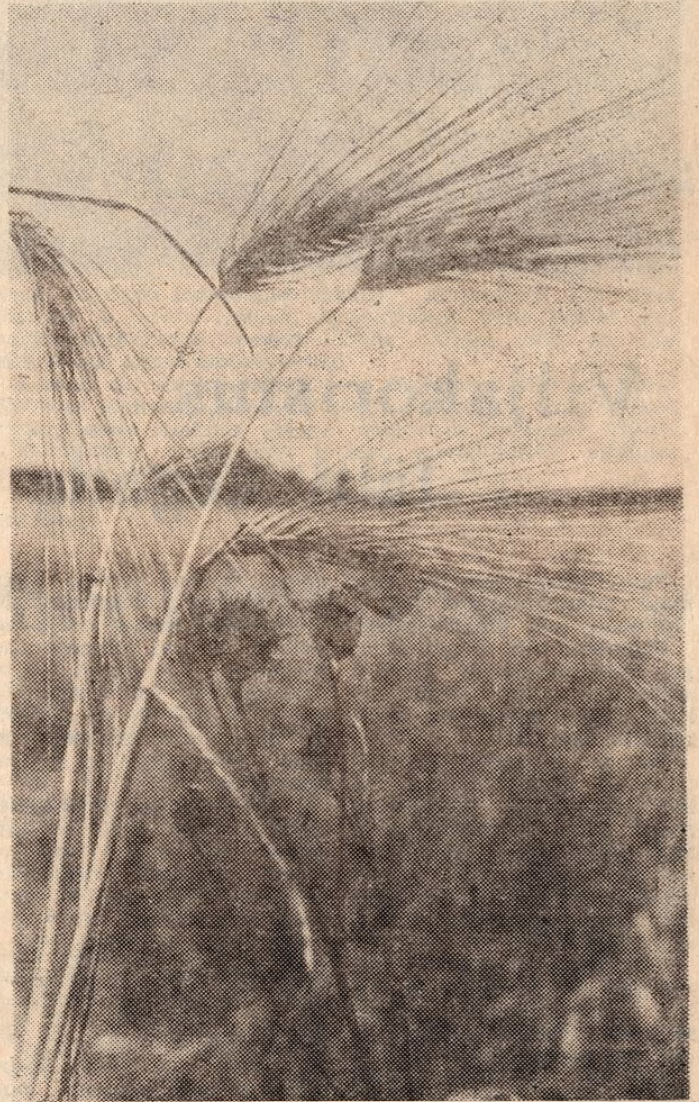
Marie Under

Ja punetama sõstrapõõsad löövad:
neilt raskelt rippumas on rikkad sarjad
kui pärlid paelal magushapud marjad,
mis lapsed vargsi ju poolvalmilt söövad.

Ja põuakuumas põllud küpseks keevad,
vee ääres mäletsevad kirjud karjad,
all külakatuste kõik õlest harjad,
need päikse heldel paistel kuldseks löövad.

Ja maja ümber kollendavad kressid
ning, humalate roheline vöö,
sa oma vilu haljendava kee

kui luuderohi ümber rödu mässid,
kus kelmis mängutujus laotan kätt
su järel, väänlev, värisev vinjett.

Talurahvamängudel

Kuigi majandkond endast majanduslikult mingit ühendust ei kujuta, on majandkonnamängud Rapla piirkonnas majandite igasuviseks kokkusaamiseks ja jõukatsumiseks. Uutmise käigus on ka ürituse nimi saanud suupärasemaks ja maalähedasemaks — talurahvamängud. Tänavu saadi kokku Kabal. Lisaks aastaid mängude

kavas olnud aladele prooviti seekord jõudu ka lilleseades. Debüütalal esindasid meid Heldi ja Paul Tagel ning Merle Lilleoja. Zürii hindas neid 3. koha vääriliseks, publiku arvates oli nende töö aga ilusaim.

Aastaid on meie kurnimehed olnud teistest üle. Traditsiooni jätkus ka tänavu. Võistkonnas olid Ülo Siivas,

Sergei Ivanov ja Leonhard Lilleoja.

Korvpalli vabavistes saadi 2., võrk- ja rahvastepallis 3. koht. Kõievedajatele jäi 5. koht, 6. jäädi kombineeritud teate- ja peaspetsialistide võistluses. On seda, millega rahule jääda, kuid ka seda, milles järgmistel mängudel paremat soovida.

Nelja ala lõppemisel olime võistkondlikult esikohal, viie järel jagasime esikohta Kuusikuga, päeva lõpp aga enam

nii edukas ei o'nud ning lõppkokkuvõttes jäime 4. kohale. Üldvõitja oli Kodila, järgnes mängude korraldaja Lenini kolhoos, 3. oli Kuusiku, meist tahapoole jäid Järvakandi ja Purila.

Tänu kõigile, kes vihma trotsides kaasa löid ja kaasa elasid!

Puhkeõhtul tantsitas rahvast ansambel «Nipernaadi» ja naerutas Kaarel Tuvike. Aasta pärast saadakse kokku Purilas.

Viljakoristus läbi aegade

Teraviljakasvatusele on meie maal aukartustäratav iga — ligikaudu neli tuhat aastat.

Valminud villi lõigati sirbiga. Heinatööriistana juba 3. sajandist tuntud vikatit hakati viljakoristusel kasutama alles 19. sajandil.

Sirbiga lõigatud peo- või sületäied asetati kindlate vahemaade järel parmastena maha. Enne kuhilasse panekut seoti rukis, harvemini ka kaer, vihkudesse. Rukki-vihkudest tehti hakid. Vilja kuivamisel laoti hakid ümber napradeks.

Viljapeksu edenedes veeti villi põllult rehetuppa ja asetati ahete kaupa parsile kuivama. Parsil kuivav villi oli väga tuleohtlik.

Kui villi parsil kuivanud, läks rukirehi rabamisele. Villi lasti ahete kaupa parsilt alla, kus siis vihud vastu seina, uksi või rabamispinki teradest puhtaks rabati.

Rabatud vihud asetati põrandale, nuiati veel vartade ja kootidega läbi, et viimased terad kätte saada.

Mõisarehtedes peksti vilja õõsiti, kuna päeval olid teolised teistel töödel.

Kuna viljapeks oli möödunud aegadel teraviljakasvatuse füüsiliselt kõige raske, kõige mustem ja ka kõige töömahukam operatsioon, on mõistetav, et kõigis teraviljakasvatusega tegele-

vates maades leidis mehi, kes püüdsid viljapeksu hõlbustamiseks midagi välja nututada. 18. saj. viimase aastakümneini leiutatud viljapeksumasinaid oli aga üks ühine, oluline ja paraku väga ebameeldiv omadus: tegelikul viljapeksul ei olnud neist suurt abi.

Esimesed viljapeksumasinaid toodi Eestisse 1797. a., kuid suurte lootustega hangitud kallid masinad lagunesid, langesid rivist välja ja muutusid vanarauaks.

Uut hoogu sai hobu-viljapeksumasinate rakendamine meie mõisates 1840-ndail aastail, kui kasutusele võeti oma eelkäijatest tunduvalt töökindlamad masinad. Viljapeksumasinaid hakkasid tootma ka kohalikud tööstused. 1848. a. valmistati Juhkentali masinavabrikus muu toodangu kõrval ka 12 hobu-viljapeksumasinat.

Samal ajal suurenes ka importmasinate osa, kuna need olid töökindlamad.

Esimesed auru-viljapeksumasinaid muretseti meie mõisates alles 1858. a.

1875 avaldati, et «Kõigi värkide juures, mis veejõuga peavad aetud saama, palju paremad on, kui kõik vesirattad, iseäranis uueste ehitatavate vesivärkide juures, mis rehepeksumasinate jne. ümberajamiseks ehitatakse.»

Järgnevatel aastatel pandi käima mitmeid vee jõul töötavaid viljapeksumasinaid. Peagi hakati kasutama tuule jõul töötavaid masinaid.

1880. a. meisterdas esimese eestlasest külasepana oma esimese auru-viljapeksumasina Karl Bleimann. Masin töötas hästi ja tõi meistriile au ning kuulsust.

Tekkis tungiv vajadus hakata masinate tarvis mehi välja koolitama. Teoks sai see alles 1909, korraldajaks Tartu Eesti Põllumeeste Selts.

Käesoleva sajandi algul hakati ka põllumajanduses kasutama sisepõlemismootoreid. Esialgne umbusk neisse mootoritesse hakkas aja jooksul hajuma.

1920-ndatel aastatel, kui hakati rohkem kasutama traktoreid, leidsid need rakendamist ka viljapeksul, kus hakkasid üsna pea lokomobiile välja tõrjuma.

Samal ajal ilmusid Eesti ajakirjanduses teated selle kohta, et on kasutusele võetud uued koristusmasinad — kombainid, mis niidetud vilja samas ka masindavad.

Eesti põllumehed nägid kombaini esmakordselt 1937. a. Tallinnas näitusel, kus muude väljapanekute hulgas oli ka eestlaste Anveldi ja Grigorjevi kombainid.

1939. a. oli Eestis 23 kombaini.

Augustikuu juhatuses oli üheks mureküsimuseks juulis asetleidnud tulekahjud. Laksi küün süttis laste mängimisest tikkudega. Lap-sevanemad on tekitatud kahju kolhoosile hüvitanud, kuid küünis hoiul olnud inventari see muidugi tagasi ei too.

Vana Allikas hävis tulekahjul 63,7 t heina, katus, osaliselt vahelaed, elektrisüsteem, ukсед-aknad. Süüdlane on senini leidmata.

Juhatus pidas vajalikuks igal juhul Allika laut talveperioodiks taastada. Selleks leida nii tööjõudu kui materjali.

Teeb lausa keeletuks, et Allikas värskelt klaasitud aknad ulakate poiste märklaudadeks saavad, kuid nii paraku juhtus. Kohapeal jäid vahele Jan Vilistus ja Viljar Vainu; ilmselt oli ka kaaslasti, kuid kuni pole tabatud, pole ka süüdi. Kas aga ka järgmisel korral puhtalt pääsete? Mõelge sellele, poisid, kui märki lähete loopima või muud «mehist» ette võtate.

Laste järelevalvetusest tekkinud tulekahju tõttu jäeti kvartali staažitasust ilma Kalev Luukas (lisaks põlen-gust tekkinud kahju); 50% vähendati staažitasu Linda Vilistus ja Arnold Vainul. Staažitasudest otsustati ilma jätta kõik need töötajad, kellel II kvartali jooksul tööluuse või muid korrariikumisi olnud.

Lüpsjatele otsustati välja maksta II kvartali preemia: I Leida Naurits, II Svetlana Simon, III Ljubov Rohtla.

Otsustati avaldada tänu aktiivse tegutsemise eest Vana-Allika laulda kustutus-töödel ning maksta preemiat Heino Niidile, Eino Jõesarele, Leonhard Lilleojale, Aivo Altmetsale ja Ain Pajole (Tamme tuletõrjekomando).

August, lõikuskuu

Ainult üks küsimus osakonnajuhataja Eduard Oganjanile: «Kuidas edeneb viljakoristus?»

«22. augusti hommikuks oli koristatud 722 ha, koristada on veel 28,8 ha, saak 29,6 ts/ha. Kõige rohkem on koristanud Sulev Kaldä. Kui peab ilma, lõpetame tänähtul.»

Usutunnistus suurel hommikul

Kuuskümmend kaheksa tiiru teeb tuline ratas, rohkem ei talugi vist, siis tuleb siniste õite ja valgete pilvede matus, rinnale seotakse rist. Lisa veel sõbrale taevastest päevi, mis tolmu kevade leppadelt täis, kasvata kehasse puu, mille vari kord üle ta kulme edasi tagasi käis. Enne kui tähed siis kustuda hommikuks saavad, virgub mu valendav tee, enne kui karjased vilega tallesid aavad, leian allika jaheda vee. Kindlasti usun, et nõnda kui laotus on katus ja mu päikesenimi on Raa, elan sel päeval, kui täidab mu kuldsete kontide matus taeva ja õitseva maa.

Uku Masingut mälestades

Suurmehe mälestuspäev algas mälestusjumalateenistusega Rapla kirikus. Jutuluse pidas usuteaduse professor Evald Saag. Masingu loomingust rääkisid kirjanikud Paul-Erik Rummo ja Hando Runnel, kirikuõpetaja Vello Salum, kunagine ajakirjanik Leenart Üllaste. Kõigil neil on Uku Masinguga olnud kokkupuuteid.

Külaaisi oli ka kaugemalt — anglikaani preester Steve Knowles abikaasa Kersti Uiboga Inglismaalt, Austraaliast kirjandusliku ajakirja «Mana» toimetaja Valdemar Vilder. Vaimulikke rahvalaule laulsid kunstühtingu «Pallas» noorteteatri näitlejad; orelit mängis Tiit Kiik. Pärastlõunal jätkus mälestuspäev Uku Masingu kodutalus Eenu.

Suurmeest meenutades

Lõunaks hakkas Uku Masingu sünni- ja kodutallu Eenule saabuma hulgaliselt külalisi masinatel ja jalgsi. Tuldi Eestimaa paljudest paikadest, tuli ümbruskonna ja koduküla rahvast. Kaugeima eestlasena viibis rahvas seas «Mana» Austraalia toimetaja, raamatukoguteadlane ja museoloog Valdemar Vilder.

Umbkaudu paarisaja küla-

lise hulgas oli inimesi päris noorukestest eakateni, tavalisest külarahvast teadlaste ja professoriteni.

Põlise talu põliste puude all avati trikoloori lehvides mitmekülgse inimese ja teadusmehe Uku Masingu kodutalu mälestuskivi. Katte eemaldasid kirjanikud Enn Vetemaa ja Paul-Erik Rummo. Kivi pühitses Haljala kirikuõpetaja Esko Süvari.

Lühikeste sõnavõttudega esinesid ja asetasiid lilli Enn Vetemaa, Heldi Tagel, Peeter Alasepp, Helle Nikonov jt.

Mälestusi kokkupuudetest suurmehe Uku Masinguga meenutasid kunagine üleaedne kirjanik Enn Vetemaa, kirjanikud Andres Lange-mets, Paul-Erik Rummo, Hando Runnel, professor Evald Saag, kadunu lesk Eha Masing jt.

Professor Evald Saagi suu läbi saime teada, et Eenu talu maja pärineb aastast 1710. Et talu maad olid väga kehvad olnud, siis polevat keegi tahtnud sinna elama jääda. Uku Masingu vanaisa olnud Raikküla mõisa metsahoidja (metsavaht). Mõisnik Heinrich von Keyserling kut-

sunud vanaisa mõisa oma tööd aru andma. Vanaisaga kaasas olnud Uku Masingu isa, kes oli siis väike poiss, mänginud samal ajal all paruni lastega. Mõisnik nõudnud nimelt, et tema lapsed peavad perfektselt kohaliku keelt oskama ja kohalike lastega suheldes said nad kõige parema praktika.

Kui mõisnikul vanaisaga jutud räägitud saanud, hõiganud Keyserling ülalt kor-ruselt: «Aadu, (Masingu isa) kas sa talu tahad osta?»

Poiss vastu: «Jah, tahan!» Mõisnik: «Kas sul raha on?»

Poiss: «Jah on!» Mõisnik: «Tule siis üles ja teeme kaubad maha!»

Ulal küsis mõisnik: «Kui palju sul raha on?»

Poiss vastu: «Kaheksa kopikat!»

Poisi mängukaaslane, mõisniku poeg, pakkunud omast käest Aadule veel viit rubla lisaks, kuid Aadu arvanud: «Ega see talu ikka rohkem kui kaheksa kopikat väärt polegi.»

Kaup oli kokku lepitud ja samas vormistati ka paberid. Hiljem levis jutt muidugi rahva sekka ja Keyserlingil

oli mõisnikkonna seas tõsi-seid arusaamatusi oma leebe suhtumise pärast kohalikkude põlisrahvasse.

Meenutustest selgub, et Uku Masing oli haruldäsel-t mitmekülgne inimene. Peale selle, et ta oli üks maailma suurimaid polüglotte — tead-jamad väidavad, et ta val-das kuni 65 võõrkeelt — ja mitmekülgne teadlane, ole-vat ta olnud ka sügavate teadmistega botaanik.

Majaga lähemalt tutvudes hakkas peale arvukate raa-matute silma ka hulgaliselt mitmesuguses tehnikas maa-le ja portreesid, mille autor Uku Masing.

Kokkuvõtlikult leiti nalja-tamisi, et Raikküälal kui maakohal on omandus anda aeg-ajalt suuri mõtlejaid ja teadlasi nagu Keyserling, Masing, noorematest Vete-maa, Langemets.

Enne teele asumist kosti-tati külalisi taluleiva, mee ja küllma piimaga.

Hinge jäi kohalikkude maail-ma mainega suurmeest mee-nutades uhke ja soe tunne.

Ohtu jätkus kontserdiga Rapla kirikus.

Eha Masing.

Võiks olla paremini

Töö kvaliteedis ja lõpptulemustes mängivad peale mehe meistrioskuste olulist rolli tööriistad.

Kui tundsin huvi, mida meil ainuke riistakamber suudab töömeestele remonditegemiseks välja pakkuda, muutus kambriperemehe Adolf Sariste nägu üpris morniks ja murelikuks.

«Soovin küll kogu hingest, et mul oleks meestele võimalikult rohkem pakkuda, kuid mida pole, seda pole.

Tegelikult pole majandis riistakambri varajasematel aastatel kunagi rõhku pandud. Puudus isegi vastav ruum. Tööriistu jagati laost ja ega siis kõigil instrumentidel suudetud silma peal hoida. Üht-teist tassiti laiali gi.

Praeguseks maksab see muidugi kurjasti kätte, sest täna pole instrumentide muretsemine enam nii lihtne kui viis-kuus aastat tagasi.

Üksikasjadesse laskumata võin öelda, et palju on riutiltel juba oma aja äraelanud ja amortiseerunud instrumente, kuid parema puudumisel läheb mõnigi asi veel täie ette.

Tingimata oleks vaja muretseda mitmesuguses sortimendis tõmbitsaid, kummi-manomeetreid, leht- ja toruvõtmeid, piip- ja silmusvõtmeid. Tungraudu on ainult paar tükki. Torutangide sortiment on õige napp ja keesine.

Ei tea, kuidas mujal, kuid 8–22 mm poltide ja mutritega on kitsas käes, eriti mutritega.

Paraku kipub remont mõnigi kord just selliste tühiste «vidinate» taha takerduma.

Kahjuks ei saa mehhanisaatorite ja remondimeeste kapsaaedagi kivi viskamata jätta. Ütlen otse — mõni mees tagastab võetud tööriistu lohakalt. On juhtunud küll, et tööriist unustatakse pikaks ajaks tagastamata, kaotatakse või lastakse «ära virutada». Mõnikord jäetakse pärast remondi lõpetamist hoopis samasse maha.

Tundub, et lõpparve tegemisel ei pöörata riistakambriemehe allkirja puudumisele ringkäigulehel erilist rõhku.

Arvan ka, et talveks konserveeritavate masinate tööriistade komplektid tuleks tingimata anda tagavaraosades lattu, et nad kevadel jälle võtta oleks.»

Sellised on siis riistakambri lukksepa Adolf Sariste muremõtted. Julgen koputada vastavate asjameeste südametunnistusele — hea tahtmise juures annab ka praegusel kroonilisel defitsiidiajastul mõndagi paremini korraldada.

Ise töömehe rollis olles paneks nii mõnigi asi ikka kiruma küll!

ERNI TAMMARU

Ettevaatust tulega!

Üle-eelmises infolehes oli meeldetuletuseks elanikkonnale tulekahjude ärahoidmisest, eriti tänavusel kuumal suvel. Kahjuks aga pole kõigile sellest tõsisel järeltõus teinud. Kuidas muidu võis juhtuda, et järelevalveta lapsed süütasid Laksi küüni. Ja nii oligi, et «varas jätab vara seina, tuli ei sedagi». Küün põles koos inventariga maani maha. Mõni päev hiljem oli põleng Vana-Allika farmis. Asjaolusid selgitatakse.

Paneb imestama, et pärast Laksi küüni süütamist nähti keskuse majade vahel jälle

koolieelikuid tikkudega mängimas. Lapsevanemad, ärge jätke oma lapsi järelevalveta! Tundub, et ka täiskasvanud suhtuvad ükskõikselt tuleohutusse. Kuidas muidu seletada asjaolu, et kolhoosi tuletõrjesalga liikmete hulgast oli raske leida inimesi korraldamaks ööpäevast valvet Vana-Allika farmi juurde. Kui tulekahju ei puuduta otseselt isiklikku vara, siis see nagu polekski kellegi mure.

Hoidkem ühismajandi ja isiklikku vara tule eest!

PAUL TAGEL

Veteranid uudistavad

26. juulil võttis grupp vanema generatsiooni Lipa rännuhimulisi esindajaid ette ekskursiooni Tallinna maile. Reisisihiks oli seekord Tallinna loomaaed ja vabaõhumuuseum Rocca al Mares.

Uudistati õige põhjalikult ja ähtul oli kõigi ühine arvamus: päev oli muljeterikas ja igati huvitav. Suur tänu dispetšeritele ja bussijuhile Heino Niidile.

Kommentaari korras olgu mainitud, et kavas on külastada veel Tallinna Botaanikaaeda ja Metsakalmistut.

SAAME TUTTAVAKS

Margus Lubaso	— autoremondilukksepp
Erki Poobus	— traktorist
Konstantin Dorofjev	— ehitustööline
Mõnika Erik	— ehitustööline
Aivar Kilp	— ehitustööline

JUUBELI PUHUL

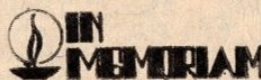
90	
Alide Sillaste	20. august
50	
Olev Vuks	21. august
Elgor Lehtsalu	23. august

PERE KASVU PUHUL

Reet ja Karla Kesküla
Õnne ja Ain Merdikes

ABIPELLUMISE PUHUL

Svea-Kait Kipper
ja
Riho Väli

RUDOLF VÄLI
sünd. 10. veebruaril 1929
surn. 15. juulil 1989

ADELE VIJAMAA
sünd. 25. juunil 1919
surn. 16. augustil 1989

Vastutav toimetaja ERNI TAMMARU

Raikküla kolhoosi infoleht
Toimetus: 203502 Rapla
rajoon, Raikküla skj.
telefon 64 421; 64 475
Trüklarv 400

Tasuta
Maht 0,5 trükipoognat
Tellimise nr. 2606
Rapla Trükikoda,
Rapla, Kaida 2